

Lidt fra Persien,

ved Ed. Erslev.

Man har saa ofte fortalt, at Østerlands Omdannelse til Kulturland skal ske igjennem Persien „Solens Rige“, og det kan ogsaa gjerne være, at dette vil blive Tilfældet. Der er imidlertid meget at udrette, inden noget saadant kan blive udført, og det viser sig, at endog Persien staa langt tilbage, og at Kulturen selv dér støder paa overordentlige Vanskeligheder. Saa vidt vi vide, er der ikke skrevet synderlig hos os om Persien, og det kan derfor have sin Interesse at henlede Opmærksomheden paa en Bog, der er forfattet af en Mand, som har levet i længere Tid derovre, som har set en hel Del Ting og forstaar at skildre, hvad han har set. Denne Bog er nylig udkommet i Wien og hedder „Aus Persien, Aufzeichnungen eines Oesterreichers, der 40 Monate im Reiche der Sonne gelebt und gewirckt hat“ (Waldheims Forlag). Forfatteren, der ikke navngiver sig paa Titelbladet, kaldtes af Sjahan til Persien for at indrette et ordnet Postvæsen dér i Landet, og han rejste dertil 1874; efter halvfjerde Aars Forløb vendte han tilbage, vistnok uden at have kunnet sætte sine Planer igjennem; men han blev behandlet med megen Naade af Sjahan og fik derved Lejlighed til at gjøre mangen værdifuld Iagttagelse. Som man véd, var ogsaa en dansk Officer, Løjtnant Læssøe, til for kort siden i dette Land, og hans Hustru *Agnete Læssøe*, født Jerichau, har i den Anledning udgivet en lille Bog „Fra Persien“, der paa en livlig Maade fortæller mange interessante Ting derom. Det Afsnit af den østrigske Forfatters Bog, som vi gjengive i Uddrag, er kun meget kort hos Fru Læssøe, og for saa vidt er det altsaa ikke nogen Gjentagelse for danske Læsere. Den østrigske Forfatter omtaler ellers i sin Bog ogsaa Læssøe paa en rosende Maade, i det han siger: „En ung dannet Dansker, der havde gjort den tysk-franske Krig med i den franske Hær og som i hvert Fald havde glemst saa lidt som mulig af den moderne Krigsvidenskab, avancerede i Persien til General for Artilleriet og kæmpede i dette Vaaben redelig mod de ældre europæiske Generaler i den persiske Hær. Han var tillige Direktør for et Militær-Kollegium, fra hvilket de persiske Ynglinge, som Allah havde begavet med indflydelsesrige Fædre, udgik som Oberster. Skjønt denne Anstalt ikke var daarlig, da de unge Mennesker i hvert Fald dog kunde lære noget der i flere Aar, blev den opløst 1877; den producerede nemlig for mange Oberst-Aspiranter“. Den europæiske Koloni i Persien er for Resten ringe og ud-

gjør kun 300 Hoveder; de væsentligste mellem disse Evropæere ere forskellige Diplomater samt nogle Østrigere, Officerer og civile, som Sjahan efter sin første Rejse til Evropa i Aaret 1873 fik sendt til sit Land. — Det Afsnit, som vi af Østrigerens Bog have valgt at gjengive i en forkortet Bearbejdelse, handler om Sjahan og hans Regering.

Den nuværende Sjah, Nasr-ed-din, er født 1831 og er altsaa nu lidt over 50 Aar gammel. Da han ikke var yndet af sin Fader, hvem han 1848 fulgte i Regeringen, holdtes han fjærnt fra Hoffet, og han fik ikke nogen god Opdragelse. Dette er stor Skade; thi han har gode Evner, og han har ikke i en Alder, hvor baade den fysiske og den moralske Modstandskraft hos Perserne er i Aftagende, kunnet indsamle det forsømte ved flittig at studere persiske og fremmede Videnskaber. Hans Rejser i Evropa have dog overtudet ham om, at ikke alting i hans Land er saa godt, som det bør være, og han har derfor paa mange Maader søgt at gjøre Forbedringer. Han ser, saaledes som man ogsaa har lagt Mærke til i Evropa, udmærket godt ud; han fører et regelret Liv, er meget energisk og har stor Interesse for sine Forretninger som Regent. Om Vinteren residerer han paa sit Slot i Teheran, og han er en stor Elsker af Jagt, hvorfor han ogsaa jævnlig gjør større Jagtudflugter. Om Foraaret rejser han som ægte Nomade ud af Byen og drager da af Sted fra Slot til Slot; om Sommeren opholder han sig gjerne oppe i Bjærgene. Hans Forngjælsere ere meget beskedne, og det er kun for Jagten, at han har Passion. Om Foraaret holder han storartede Hestevæddeløb og om Høsten Militærmånsvrver. Om andre Festligheder ved Hoffet er der ikke Tale, og kun en eneste Gang har han holdt en Diner paa europæisk Vis. Bordene vare dækkede i tre Sale, og Sjahan tog ikke selv Del deri, hvorimod han efter Bordet gav Kur, sjensynlig tilfreds med det hele. En Gjentagelse har imidlertid ikke fundet Sted, efter Sigende fordi Regeringen paa Middagen var umaadelig stor. Naar han vil ud at kjøre, sker dette i en med sex Skimler forspændt Glasvogn; foran Vognen løbe 50 Løbere i røde Kjortler, korte hvide Buxer, hvide Strømper og Sko med store Spænder; paa Hovedet have de underlige Papirshuer, der minde om Grenadérhuerne i den gamle preussiske Hær fra Frederik den førstes Tid. Over hundrede Ryttere af den irregulære Livgarde uden bestemt Uni-

form følge ogsaa med, og man kan nok tænke sig, at det er et glimrende Syn at se Sjahen drage ud. Hele Toget følger imidlertid ikke længere med end til Byens Port; kun 20—30 Mand drage videre af Sted, og Sjahen selv ombytter dér Vognen med en Ridehest.

Af Haremet ser den mandlige Evropæer naturligvis ikke noget uden paa Gaden; men ogsaa herved er der noget yderst interessant. Man ser nemlig meget ofte et Tog af 20—30 Vogne fare igjennem Gaden; Vognene ere af alle Slags, men almindeligvis slet holdte. I disse Vogne sidder der en hundrede Kvindeskikkelser, der se ud som Spøgelsler, i det de have blaa Kapper over Hovedet og hvide Slør for Ansigtet. Foran og bagefter Toget ride Evnuker, og ved Siden af det Haremsvogtere med Piske, som bruges til at holde Folket borte. Naar en Perser møder Toget, maa han vende sig om og holde sit Hoved op imod Væggen. Ogsaa Evropæeren gjør vel i at gaa til Sideu; thi han kan let, hvis han kommer Eskorten for nær, blive udsat for Ubehageligheder.

Det kongelige Palads er ligesom alle de persiske Stormænds en Samling af en Mængde Bygninger uden nogen Enhed i Stilen. Paa udmærkede Bygningsømner er der ingen Mangel i Landet, og Perserne ere ypperlige Stenarbejdere. Nogle af Rummene i Paladset gjøre et fortrinligt Indtryk, saaledes Paafuglesalen og Marmorsalen, og den brede Stentrappe til Ceremonisalen er storartet. Væggene i de nævnte Sale ere dækkede med store, hvide Marmorplader, hvorpaa der i Guldbogstaver findes Sprog af Koranen. Ved Siden af disse Sale er der usle Bygninger af Teglsten og med elendige Trapper. Imellem alle Bygningerne finder man dejlige Haver med pragtfulde Plataner, med Kanaler og Bassiner, der ere udmurede med grønne Plader af Fajance, som farve det over dem flydende Vand smaragdgrønt. Forbindelsesmurene mellem de forskellige Bygninger ere ogsaa dækkede med Fajanceplader; men da der paa disse Plader er en Mængde yderlig slette Tegninger, gjør det hele et meget smagløst Indtryk. Denne Blanding af smukt og stygt gjentager sig ellers overalt i Værelserne, og man ser i dem gamle persiske Møbler, Stole med Guld og Ædelstene, glimrende Tæpper o. s. v. sammen med usle Galanterivarer. I den ovennævnte Paafuglesal findes et Stykke, som er ret mærkværdigt. Det er nemlig en stor Globus af ædelt Metal, paa hvilken Havene og Verdensdelene ere fremstillede ved en Mosaik af Ædelstene i forskellige Farver; ogsaa de enkelte Riger saa vel som deres Hovedsteder ere fremstillede med forskellige Stene. Det er vanskeligt at give en nøje Beskrivelse af dette underlige Kunstværk; men kun den Overflod af Ædelstene, som østerlandske Potentater eje, kan afføde Ideen

om en saadan Globus. De tre Sale, hvori den omtalte Diuer blev givet, ere fuldstændig indrettede paa evropæisk Vis, og de indeholde en stor Mængde Rariteter af alle Slags, som Sjahen har samlet eller faaet i Evropa. Her er ogsaa en hel Del Billeder, især Portræter af evropæiske Fyrster; men der er ingen Orden i det hele. Ved Siden af Sjahens Modtagelsesværelse er der en stor Musiksalon, i hvilken der imellem hverandre findes over 20 Klaverer, Orgeler og Spilledaaser. For en Del Aar siden var der en fransk Æventyrerske i Teheran, som spillede paa disse Klaverer; men nu er der ingen, som kan gjøre det, og kun Spilledaaserne blive en Gang imellem satte i Bevægelse for at more Sjahen. I Skatkamret, der er et meget lille Rum, ligge de store Skatte fremme paa Borden, og ikke en Gang Sjahens pragtfulde, med Diamanter, Perler og Smaragder besatte Klædninger, som man beundrede i Evropa, ligge i Kasser. I Midten af Værelset staar et Bord, hvori der er en Skuffe med en simpel Laas for, og ud af en saadan Skuffe fremdrager man Sjahens største Diamant, Daria-y-Nur, en af de største Diamanter i Verden. Paa Væggene hænger i Kasser med aabne Døre og uden Glas for Sjahens Huer med Diamantagraffer, rigtbesatte Sadelstøjer, Sabler o. s. fr. Alting forevises paa den mest ligefremme Maade, og man vilde med Lethed kunne gjøre et Greb ned i en af de opstillede Guldskaaler, der ere propfulde af usle Ædelstene.

Man har ikke nødig at fremhæve, at Sjahen efter eget Tykke regerer alt i Landet, og at alt tilhører ham; en Indskrænkning møder han kun i de Hindringer, som enhver dødelig kan træffe paa, eller ogsaa i Frygten for det uendelige, som repræsenteres af Præsteskabet. Egentlige Love findes jo ikke, men Koranen er Lovbogen, og Præsterne ere denne Lovbogs Fortolkere. For hvert Aars Begyndelse udnævner eller stadfæster Sjahen Guvernører i alle Landets Provinser, 10 i alt, og han finder det i sin Orden, at der i denne Anledning gives ham en passende Gave. Dog er det ikke alene Sjahen, men ogsaa Storvesiren og andre, hvis Gunst man kjøber, og hvert Aar drives der paa denne Maade en formelig Handel med Landets Guvernørposter. Foruden Gaverne maa Guvernøren ogsaa afgive en Erklæring om, hvor meget han vil aflevere i Skat, og ligesom ved Gaverne tinges der ved dette Spørgsmaal. Følgen af alt dette er naturligvis, at Guvernøren, naar han har faaet Pladsen, i størst mulige Hast ser at faa udpint saa meget som mulig af sine Undergivne. Da det nu tillige almindeligvis ikke nytter at klage over for store Udpresninger, indser man let, at en Guvernør i det Aar, paa hvilket hans Bestalling lyder, er uindskrænket Herre over sin

Provins; han maa kun sørge for at staa sig godt med Præsteskabet og ikke at trykke altfor meget paa Kjøbmændene, thi disse Stænder kunne let faa Bud til Sjahan. Præsteskabet har meget store Indtægter og lever næsten uafhængig; ogsaa mange Kjøbmænd ere rige og føle sig lige saa godt som de højeste Statsembedsmænd.

Regeringen i Teheran er ligesom i Evropa sammensat af Ministerier, og der er ikke mindre end 20 Ministre. Indtil for kort siden var Mirsa Hussejn Kan den ledende Aand i Ministeriet, i det han var Udenrigs- og Krigsminister. Da han havde levet 10 Aar som Diplomat i Evropa, kjendte han meget godt til mange Ting; men paa Grund af hans altfor store Uredelighed i Pengesager afskedigedes han 1880 og dømtes til at skulle betale 10 Mill. Kr. i Erstatning; ved sine Intriger fik han vel denne Sum nedsat, men han døde kort efter „af et Hjerteslag“, som det hed, men hvad ingen tror paa. Hans Efterfølger er Mirsa Saïd Kan, en Mand, der ikke kan lide Evropæerne; da han tidligere var Minister, fortalte man om ham, at han altid vaskede sine Hænder, naar han havde rakt dem til en Evropæer. De øvrige Ministre have ikke stor Betydning, og deres vigtigste Opgave er at udarbejde Forslag, som forelægges for Sjahan, men som almindeligvis ikke have meget at sige, da Guvernørerne saa lidt som mulig retter sig efter de Ordre, der udgaa fra Teheran. Det er iøvrigt en meget indbringende Stilling at være Minister; thi naar man fratager de Pengegaver, som enhver maa give, der ønsker noget, og som enhver modtager, blive de store Summer der bevilges i offentligt Øjemed, „spiste“, som Perseren siger. Som et Exempel herpaa kan nævnes, at en Onkel af Kongen aarlig fik 20—30,000 Dukater for at vedligeholde Kasernerne og Gaderne i Teheran; men han har aldrig brugt endog en Tiendedel af denne Sum til

Øjemedet. Som en Følge af dette Rovsystem gaar Alting i Landet, der endnu er til Stede fra bedre Tider, efterhaanden mere og mere til Grunde. Fra den store Regent Sjah Abbas, der døde 1628, skrive sig endnu en Mængde Moskeer, Karavanserajer, Broer o. s. v.; men de ere alle i Ruiner, fordi i vort Aarhundrede alle de Penge, som ere bevilgede til Vedligeholdelsen af dem, ere gaaede i uredelige Embedsmænds Lommer. Sjahan véd godt, at Forholdet er saaledes, men han kan ikke gjøre noget derved; afsætter han en, gjør den anden, der kommer i Steden, det lige saa galt. Alt, hvad man i Persien hører om Regeringen og dens Embedsmænd, gaar ud paa ét og det samme, og det fremgaar deraf, at man ikke godt kan haabe paa nogen Bedring. De mere forstandige mellem Perserne indrømme dette, ligesom ogsaa, at Landet ikke kan komme frem ved Perserne alene; selv om ogsaa en dygtig og uegennyttig Mand fik Styret, vilde det ikke vare længe, inden han faldt for Intriger, og i Intriger ere Perserne sande Mestre. At tænke paa en Revolution i et saa svagt befolket Land og med saa faa større Stæder, er en Taabelighed, og Stødet til et bedre Regimente maa derfor nødvendigvis komme uden fra. Flertallet af Indbyggerne har ogsaa den Mening, at Landet om kortere eller længere Tid maa komme til at staa under en fremmed Magts Overhøjhed. Rusland har kun nødig at ville og kan da, uden at nogen Magt ellers hindrer det, med et Armékorps indtage de persiske Landskaber ved det kaspiske Hav og gjøre denne til en russisk Indsø. England bør ikke stille sig op herimod; thi det fornuftigste for denne Stat og for det engelske Indien er, at Rusland og England blive enige om at dele Magten; begge i Forening bør civilisere Østerland, men dette er en Opgave, som vil tage Aarhundreder.

De danske Hav-Fiskerier,

af A. Føddersen.

I.

Naturforholdene.

I flere Henseender have de geografiske Forhold Vigtighed for Fiskefangsten, og den afhænger for saa vidt af dem. I forreste Række staar ikke alene Havets Fordeling, hvori der skal fiskes, saa som dets Dybde og dets

Forbindelse med tilgrænsende Have ved Sunde og Stræder; men ogsaa dets fysiske Forhold, saa som dets Varmegrad og Strømninger, samt dets kemiske Egenskaber, hvoriblandt dets Salt- og Luftholdighed. Og ved Siden heraf